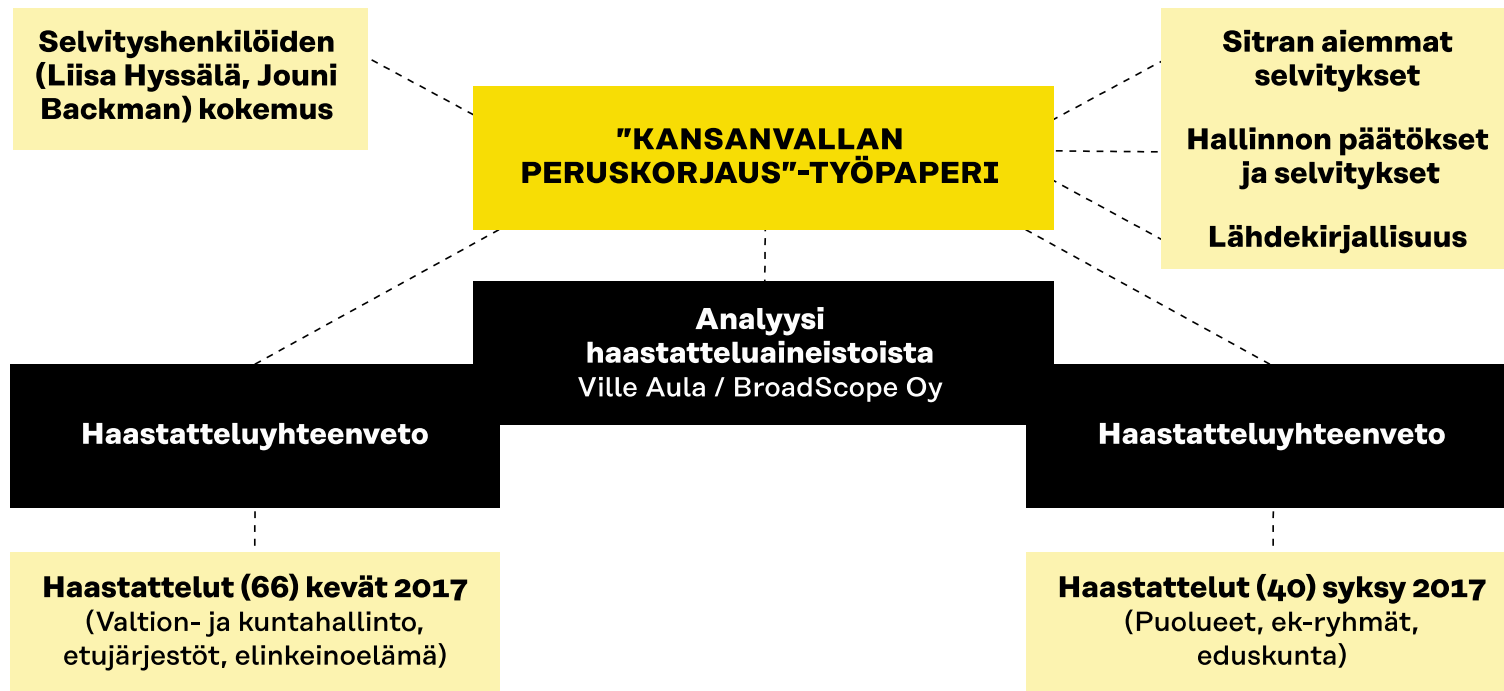

Yhteiskunta 2.0 –vaikuttajahaastatteluiden yhteenveto

Ville Aula, Broadscope Oy

”Kansanvallan peruskorjaus” – työpaperin synty

Esityksen jäsenitys

1.

Yhteiskunnan haasteet

- Miten yhteiskunnallinen päätöksenteko toimii juuri nyt?
- Mitkä tekijät sitä haastavat?

2.

Poliittisen pätöksenteon roolit

- Miten päätöksenteon eri tahot suhteutuvat toisiinsa?
- Miten roolit ovat muuttuneet?

3.

Pätöksenteko käytännössä

- Miten päätöksiä käytännössä tehdään?
- Mihin kehittäminen pitäisi kohdistaa?

HAASTATTELUJEN JÄNNITE

OSA 1

YHTEISKUNNAN *HAASTEET*

Miten yhteiskunnallinen päätöksenteko toimii juuri nyt?
Mitkä tekijät sitä haastavat?

MILTÄ YHTEISKUNNALLINEN PÄÄTÖKSENTEKO NÄYTTÄÄ?

Näkökulmat:

- Poliittis-hallinnollisella järjestelmällä haasteita sopeutua yhteiskunnan muutokseen
- Puolueet ovat haastateltujen mukaan kriisissä
- Toiminta on pirstaloitunutta, mikä lisää tarvetta muutokselle, mutta vaikeuttaa sen toteuttamista
- Lähtökohdat ovat erinomaiset, mutta haasteena on tekeminen

MILTÄ YHTEISKUNNALLINEN PÄÄTÖKSENTEKO NÄYTTÄÄ? - SANOTTUA

*”Et **politiikasta on tullu**, se
mitä tehään eduskunnassa
muuallakin, ni se on aika pitkälti
nimenomaan sitä, että hoidetaan
asioita, eli **hallintoa**”*

*”Tää logiikka menee sillä tavalla,
että me puhutaan isoista asioista
ja **me ratkotaan niitä**
tavattoman pienillä
työkaluilla.”*

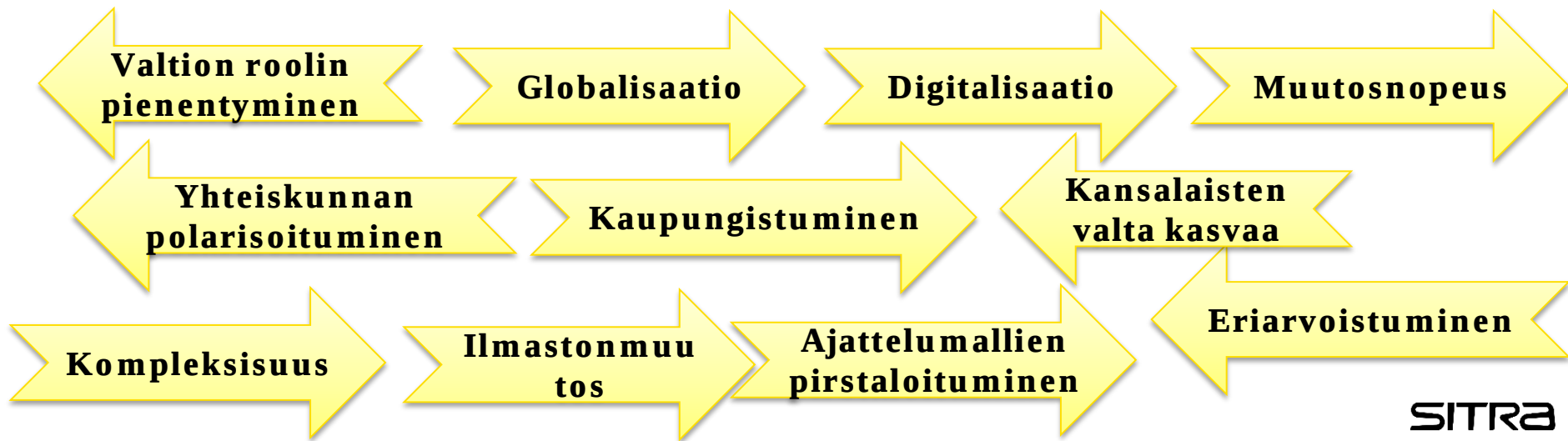
*”Ihmiset on ihan
kyllästyneitä tähän
kahinaan, et se jotenkin jää
junnaamaan paikallaan
semmonen loputon
pyörittely vaan.”*

Megatrendit

Sanottua:

*”Ongelma ei ole siitä, että me ei osata, meillä ei olis heikkoja signaaleja. **Ongelma on se, että me ei uskota niihin.** Me ollaan niin kiinni tässä arjessa.”*

DEMOKRATIAN TILA

Näkökulmat:

- Perinteisten demokraattisten instituutioiden kiinnostavuus ja kyky muuttaa maailmaa on heikentynyt
- Poliittisella järjestelmällä haasteita sopeutua globaaliin ja digitaaliseen maailmaan
- Puolueet kriisissä uusien osallistumistapojen kanssa, mutta demokratian toimivuus sidottu puolueisiin

DEMOKRATIAN TILASTA SANOTTUA

*”Jos tää järjestelmä ei
[kansalaisia] tyydytä,
niin sit **se ohitetaan**
se järjestelmä
jollan tapaa.”*

*”Tää on must yks vakavimpia
juttuja demokratian
tulevaisuuden ja kansalaisten
luottamuksen kannalta. Sillon
kun puolueitten rooli on
heikentynyt, niin muut
tahot on korvannut sen.”*

PÄÄTÖKSENTEON TILA

Näkökulmat:

- Päätöksenteko on pistemäistä, visiot puuttuvat.
- Hallituksessa hallinnoidaan, oppositioissa ideoidaan, eduskuntaryhmät tekevät päivän politiikkaa
- Poliitiikan ja hallinnon välillä on ristiriitoja
- Suuria ja pieniä asioita ei osata erottaa toisistaan

PÄÄTÖKSENTEON TILASTA SANOTTUA

*”jos politiikasta puhutaan tai yhteiskunnallisesta päätöksen teosta, niin kyllähän siinä **ylireagoidaan lyhyellä aikavälillä ja voimakkaasti alisuoritetaan pidemmällä aikavälillä**”*

*”Kun mennään tuonne kokoushuoneeseen niin kaikki pahkoaa tätä asiaa ja tätä viedään eteenpäin [--] mutta **kun mennään tuohon käytävään, niin kukaan ei usko**”*

PÄÄTÖKSENTEON AGENDAN MUODOSTUMINEN

Näkökulmat:

- Hallitus asettaa agendan, mutta sisällöt tulevat asiantuntijoilta.
- Poliitikot korostavat hallintoa, hallinto politiikkaa ja mediaa.
- Hallituksen suuret linjat ja eduskunnan päivänpolitiikka kulkevat eri raiteilla.
- Suora vaikuttaminen ja kaupalliset vaikuttajat.

AGENDA TULEE AINA JOLTAKULTA MUULTA

"Poliitikoistahan se riippuu. Ja sehän on niin ku hyvin tiätte, se että useinhan se sitte, ku ministeri marssii, niin myös ne korporaatiot ja sidosryhmät, jotka saa enemmän sitä puheaikaa, niin ne vaihtuu."

"No ainakaan se [agenda] ei tuu puolueltoimistoilta. Et jos mietitte, et koska on syntyny viimeks poliittinen innovaatio ylipäättään suomalaiseseen yhteiskuntaan"

"Virkakoneistohan on toimii hallituksesta ja poliittisesta järjestelmästä riippumatta. Asiat valmistuu, ei valmistu vaalikauden aikana. Ne on kuitenkin siellä virkamiesvalmistelussa odottamassa seuraavaa aikaa."

"Politiikka tukahduttaa itsensä semmoiseen mahdottomuuteen. Yritetään tehdä kaikki, ajankäytöllisesti kaikki kysymykset, et se menee niinku tukkoon se politiikka."

Osa 2

Poliittisen päätöksenteon roolit

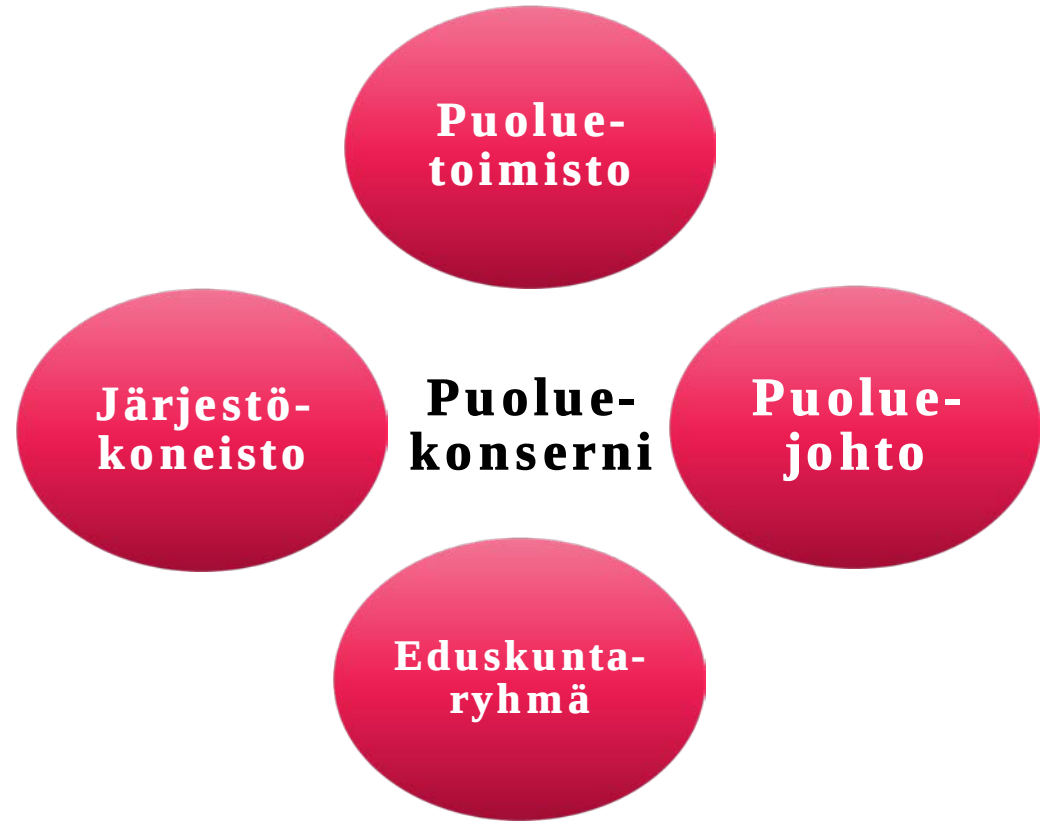
Miten päätöksenteon eri tahot
suhteutuvat toisiinsa?

Miten roolit ovat muuttuneet?

Puolueet

Näkökulmat:

- Puolueet ovat etääntyneet kansalaisista. Niiden rooli demokraatia-toimijoina on heikentynyt.
- Puolueet ovat konserneja, jonka osilla eri painoarvo eri aikoina.
- Kaikki, myös poliitikot, näkevät toimintamallien vanhentuneen.
- Puolueiden ohjelmatyö on vähentynyt ja toiminta on reaktiivisempaa.

Kansanedustajat ja eduskunta

Näkökulmat:

- Eduskunnassa kohtaavat uusimmat ideat ja vanhimmat toimintatavat.
- Kansanedustajien aika kuluu tempoilemiseen paikasta toiseen.
- Kansanedustajien osaamisesta ollaan huolestuneita.
- Täysistunnot nähdään teatterina, valiokunnat keskustelun areenana ja lakien laadun varmistamisena.

Valiokuntatyö

Täysistunnot

Eduskuntaryhmä

Vaalipiiri

Kunnallisasiat

Järjestöt

Seminaarit

Puolueista ja eduskunnasta sanottua

*”mieltii tätä päivittäistä [naurahtaa]
hönkimistä tässä salin ja erilaisten
tilaisuuksien ja muitten välillä, niin **kuka
tässä kerkii enää mitään ajatella**, että
hyvä, kun aivot pysyy perässä”*

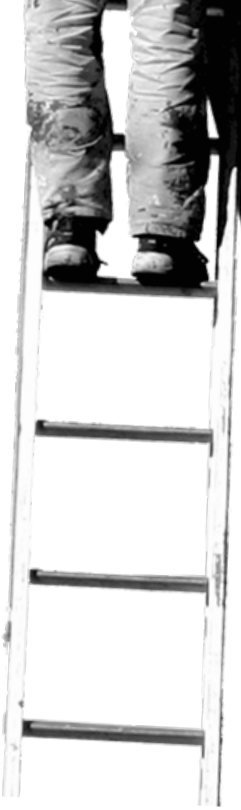
*”ihan samanlainen trendi [kaikissa puolueissa]
on ollu, että puoluetoimistot on enemmän
tällasia vaaliorganisaatioita enää, että se
**poliittinen toiminta on siirtynyt
eduskuntaryhmiin”***

Hallitus

Näkökulmat:

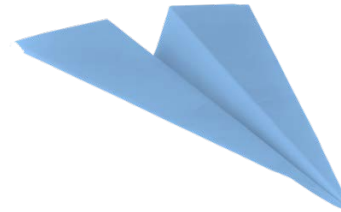
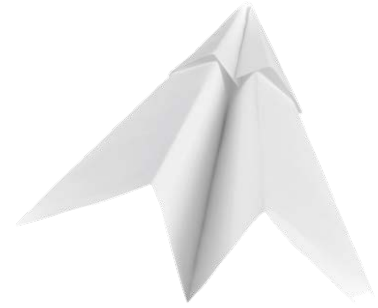
- Hallitus on päätöksenteossa suvereeni, mutta vallan tehokas käyttö on vaikeaa.
- Hallituksessa politiikka hallinnollistuu ja siiloutuu ministeriöihin.
- Resurssit eivät riitä tehokkaaseen koordinaatioon.
- Strateginen hallitusohjelma ja kärkihankkeet kaikkien mielestä askel oikeaan suuntaan, mutta muutos puolitiessä.

Ministeriöt

Näkökulmat:

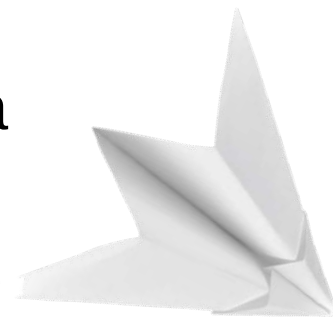
- Siiloutuminen on haaste ministeriöiden välillä ja sisällä.
- Ministeriöillä on merkittävä valta kaikkeen päätöksentekoon hyvässä ja pahassa.
- Mitä lähempänä haastateltava on ministeriöitä, sitä enemmän he niitä kritisoivat.

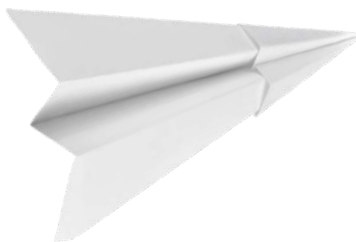
Hallituksesta ja ministeriöistä sanottua

*"[ministeriöistä] **erittäin siiloutunutta, ja erittäin arroganttia myös välillä. Eli tällöinen hallintoalamainen suhde** kyllä hyvin selkeesti tuli näkyviin, ja vielä se keskinäinen kilpailu ministeriöiden välillä"*

*"ensinnäkin ministerin roolista, että **vain yhteiskuntaopin kirjassa lukee, että ministeriö on päällikkövirasto** ja ministeri on sen viraston päällikkö"*

Järjestöt, yritykset ja yliopistot

Näkökulmat:

- Järjestöjen valta on vähentynyt, mutta edelleen merkittävä rooli asiantuntijoina ja lobbareina.
- Kevään haastattelut käsittelivät enemmän, poliitikot vähemmän.
- Kolmas sektori on raskas ja ikääntyvä.
- Yliopistot näkyvät lähinnä valiokuntien kautta.

3. Päätöksenteko käytännössä

Miten päätöksiä käytännössä tehdään?

Mihin kehittäminen pitäisi kohdistaa?

Eduskunnan arki

Näkökulmat:

- Syksyn budjettikäsittely on tarpeettoman pitkä suhteessa painoarvoon.
- Valiokunnat ovat eduskunnan ydin, mutta arviot toiminnasta risteäviä.
- Eduskunnalta toivotaan aktiivisempaa työskentelyotetta.
- Parlamentaarinen valmistelu tärkeää suurissa uudistuksissa.

Poliittinen osallistuminen ja vaalit

Näkökulmat:

- Vaalit enää vain yksi tapa osallistua.
- Puolueet kriisistä huolimatta edelleen keskeisin vaaliorganisaatio.
- Vaaleissa korostuvat aiempaa enemmän yksilöiden työ puolueen sijaan.
- Puolueet demokratiaorganisaatioina?

Eduskunta, poliittinen osallistuminen ja vaalit - sanottua

*”Eli kysymys kuuluu, että kumpi on
helpompaa, a) sopeutua **semisti rikki
menneeseen poliittiseen
järjestelmään** vai b) korjata se
poliittinen”*

- *”Jos mä nyt ihan raadollisesti katson sitä
vaikka niinku oman puolueen
näkökulmasta, [--] niin **puolueet ei
aidosti enää kykene rekrytoimaan
tai houkuttelemaan toimintaansa kaikist
niit lahjakkaimpia ihmisiä**”*

Valtioneuvoston johtaminen

Näkökulmat:

- Valtioneuvoston yhtenäisessä ohjauksessa suuria haasteita, budjetti lukitsee toimintaa.
- Avustajat ovat kriittisen tärkeitä.
- Toimintatapojen uudistukset eivät ole onnistuneet ministeriöissä.
- Poliitiikan ja hallinnon välillä kitkaa.

Valtioneuvoston johtaminen

*”Semmost aika isoa juopaa kehittyny siinä, et miten poliitikot näkee niinku virkamiehet [--] Aika paljon ministereiltä tulee sellasta niinku että **jos me nyt pyydetään niitä virkamiehiä tänne, ni sen tietää mitä siitä tulee**”*

*”Kunnianhimoinen ajatus siitä ministereiden määrän vähentämisestä ja samaan aikaan puolueperusteisia resursseja karsitaan, esikuntia kavennetaan, niin **näin jälkikäteen arvioituna aivan älytön harjotus**”*

Valmistelu ja tieto

Näkökulmat:

- Haasteena on tiedon hyödyntäminen, ei sen puute.
- Poliitikoille tieto on asiantuntijoilla, asiantuntijat korostavat datan ja digitaalisuuden mahdollisuuksia.
- Poliittisen ohjauksen resurssipula tekee ohjauksesta tempoilevaa.
- Poliittisen ohjauksen määrästä risteäviä arvioita

Uudistukset ja toimeenpano

Näkökulmat:

- Vaikeinta on uudistuksen toimeenpano. Hankkeet jäävät puolitiehen uusien alkaessa.
- Poliitikot puhuvat uudistumispaineista, kevään haastateltavat käytännön uudistamisesta.
- Perinteisesti vahva toimeenpanokyky on rapautunut.
- Uudistuksien perspektiivi on hukassa.

Valmistelu, tieto, uudistukset ja toimeenpano - sanottua

*”Et meidän pitäis toimeenpanna
ne edellisetkin, koska me ei voida
tehä kaikkii niitä mitä nyt
tarvitaan, **ku meillä on ne
edellisetki
toimeenpanematta**”*

*”**sit jos meil on koko ajan
kiire, niin ne vasta pitkiä
prosesseja on.** Koska se, vähän
niinku johtamiseski että jos sä oot
liian nopee niin sä joudut ottaan
pakkia*

*”Virkamiehellä täytyy olla
**riippumattomuus kertoa, että nyt
menee päin seinää** jos hän on
asiantuntijana sitä mieltä.”*

Keskeisin kysymys: Miten mylly saadaan taas jauhamaan?

